

ΤΑ ΠΟΙΗΤΑΡΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ - ΠΗΓΕΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ

"Αλί τον πού τές ρίζες του τζεινόν πού ζομακρύζει,
μέ πού τόν ήλιον έσειει φώς, μήτε πατρίδαν ρίζει."

του Χάρη Μεττή

(8^ο μέρος)

Η προσφυγιά, όπως είπαμε, απέτελεσε πηγή έμπνευσης πλείστον όσων λογοτεχνών και λογογράφων της Κύπρου. Ο Παντελής Κακολής, πού είναι, κατά τη γνώμη μας, και ο πιο επιτυχημένος λαϊκός ποιητής της Έλληνοκυπριακής Παροικίας της Μ. Βρετανίας, δέν απέτελεσε εξαίρεση, παρ' όλο πού ο ίδιος δέν υπήρξε πρόσφυγας: Γεννήθηκε τό 1933 στό Λιοπέτρι, όπου και παντρεύτηκε τό 1955 μέ συγχωριανή του, μετανάστευσε δέ οικογενειακώς στην Άγγλία τό 1956 όπου κι έζησε γιά περισσότερο από σαράντα χρόνια μετερχόμενος τόν μάγειρα και στή συνέχεια τόν ιδιοκτήτη μικρών έστιατορίων. Η μόρφωσή του ήταν του Δημοτικού Σχολείου και στή συνέχεια από δικά του άναγνώσματα - αυτοδιδάκτος δηλαδή. Ούτε δέ και τό χωριό του, τό Λιοπέτρι, είχε τήν άτυχία νά καταχτηθεί από τούς Τούρκους. "Όμως τό θέμα της προσφυγιάς δέν τόν άφησε άδιάφορο, άφείρωσε δέ άρκετά του ποιήματα γύρω από τό τραγικότατο αυτό γεγονός στην νεώτερη ιστορία της γενέτειράς του Κύπρου. Παραθέτουμε έδώ ένα χαρακτηριστικό του δίστιχο και τρία έφτάστιχα:

"Παλάδκια γιά τόν τμή πρόσφυγαν όπου τζι' άμ πας νά χτίσεις, τό σπήτιμ πού γεννήθηκεν έθ θ' άντικαταστήσεις". Και:

"Τό πλάσμαν πού τήμ προσφυγιάν ηύρεγ γιά σωτηριάν,

στήμ μαύρηγ γη πριν νά φαφτεί,

τ' όνομάν του τζι' άν-ι-γραφτεί

γρουσόν στήν ιστοριάν,

τίποτ' έν τήμ παρηορά,

ούτε ποττέ του συχωρά

μιάν τέθκοιαν έξοριαν.

Κύπρος, πού νίωσες παιδικιά στήμ προσφυγιάν

τζιαί ζιοϋσιν,

στ' όρομάν τους μέινε πιστή

τζι' έν νά 'ρτσουσιν γονατισοί

γιά νά σέ ξαναδοϋσιν,

τζιαί γιά νά παρηορηθείς

ζήτα τους ό,τι βουλήθεις,

νά δεις πώς τό διόδουσιν."

Η Κύπρος μιάσ συρτοθηλιάν έβαλεσ στόλ λαϊμόν

της,

τζι' έμεις δά μέσ τήν ξενοιδιάν

έννίωσαμεν μέσ στήγ καρκιάν

τόν άναστεναγμόν της,

γιατί έχ χώμαμ πατρικόν,

μά 'ν ηύραμεν τό γιατρικόν

νά γίναιε τόν κάμόν της."

Πολύ, όμως, πού ύποβλητικό είναι τό ποιήμα πού φέρει και τόν χαρακτηριστικό τίτλο "Ο πρόσφυγας", όπου διακρίνει κανείς, σүн τοις άλλοις, και τήν κραυγή διαμαρτυρίας του Κύπριου ξενιτεμένου γιά τήν άδικη μεταχείριση της Γενέτειράς του στά χέρια τών ισχυρών της γής, επικαλείται δέ μάλιστα τή βοήθεια του Θεού, όποτε η άδικία αυτή νά πάρει ένα τέλος. Τή μεσολάβηση, άλλωστε, του Θεού επικαλείται ο Κακολής και σέ ένα από τά έφτάστιχά του, όπου διαβάζουμε:

"Χριστέ μου, πού 'γεννήθηκες στής Βηθλεέμ τό σπήλιον,

τζι' έδειξες πώς του Γολγοθά

τή στράταν όπκοις τήγ κλουθα

κερδίζει τό βασιλείον,
έλα στήν γήν άλλαξανά,
κάμε τό θαύμαν της Κανά
νά δει τζι' η Κύπρος ηλιών."

Τό δέ ποιήμα του "Ο πρόσφυγας" είναι επίσης γραμμένο σέ τρεις έφτάστιχες στροφές, έχει δέ ως έξης:

Μιά πίκρα πού έκράτηρεν σκλάβον τό λογικόμ μου

τζιαί στάσει γαίμαν η καρκιά

ένν έμ πειδή η ξενοιδικιά

ήρτεσ σάρ ριζικόμ μου,

άλλά πού φέραν τό στρατόν

τζι' είπαμ ένν έδ δυνατόν

νά κιά μέσ τό χωρκόμ μου.

Τζιαί δικαιοϋμαι τζιαί λαλώ: "Έσού, Θεέ, τζει

πάνω,

λαλείς μου γιά παρηοράν

νά δικώ σέ ούλους συχωρκάν

τζι' έθ θέλεις παραπάνω.

Δέχουμαι, μά γι' άνταλλαγήν

έμ πεθυμώ σέ ξένηγ γήμ

πρόσφυγας νά πεθάνω.

"Άς λείπουν τά γλυκόλοα γιά τό προσέλασμάμ

μου:

έν τό κρατίζω μυστικόν.

Μιάν τζι' έσεις με περαστικόν,

θέλω στό πέρασμάμ μου

πού 'ν νά 'ρτει η ώρα του θαφείοϋ

χώμαν του πατρικού σπιδικιοϋ

νά 'χω γιά ούπασομάμ μου."

Γιά τό ξενιτεθείς κανείς υπήρξαν, όπως έξηγήσαμε, τρεις, βασικά, λόγοι: οικονομικοί, η προσφυγιά (μετά τό 1974), και η γνωστή τάση του Έλληνα νά γνωρίσει έξένους τόπους και ξένους τρόπους ζωής και σκέψης. Ο Κακολής, σέ διάφορά του ποιήματα, προσπαθει νά διερευνήσει τούς βαθύτερους αυτούς λόγους πού τόν φυγάδευσαν από τό χωριό του και τόν "γέρασαν" στην ξενιτειά, παρ' όλο πού τελικά έπαναπατρίστηκε γιά νά περάσει τά ύπόλοιπα χρόνια της ζωής του στή Γενέτειρά του.

Παραθέτουμε έδώ κατ' άρχην μερικά χαρακτηριστικά τετράστιχά του:

"Άνθρωπε, τήμ 'πατρίδασ σου μέν τήν έγκαταλείψεις,

γιατ' όπου πας σέ ξενοιδιάν

έννά σου πνίουν τήγ καρκιάν

παράνομα τζιαί θλίψεις.

Η Κύπρος μας έγέννησεν τζιαί πάντα καρτερά

μας,

τζι' έμεις σά ψάρκα είμαστεν

τζιαί περιπλανευκούμαστιν

έξω πού τά νερά μας.

Τές ρίζες του άπόδημου ποττέ σας έθ θά βρειτε,

γιατί στά στήθη του βαθκεία

ύπάρχει μόνομ μια καρκιά

τζιαί πάντα αιώρειται.

Πλάσμαμ πού ξενιτεύκεται νά βκάλει τό ψουμίμ

του

μοιάζει μέ δέντρομ πού κρυφά

κάπκοισ σαράτζιν τό τρυπά

τζιαί πνίει τό ζουμίμ του.

Νά 'χω του κόμομ τά καλά δίχως κανέναγ κόπον,

έμ προτιμώ τή ξενοιδιάν

τζι' ούτε άλλάσω μιμά παιδικιάμ

τού τό δό δικόμ μου τόπον.

Πού ξενιτεύτηκ' άραε ήτουδ δικόμ μου λάθος,
Έξά τ'ουν γραφτόν της μοίρας μου
γιά χάρην της πατρίδας μου
νά τραουδῶ μέ πάθος;

Στά ήθη τζαίά στά έξημα δσ' ε' δκιοσθ σημμασίαν
τούς νέους μας έν έν τούς πονουθ
στά ξένα, τζαίά δολοφονουθ
τήμ πατριδουθναίαν.

Τρία, όμως, άλλα του ποιήματα αποδίδουν
όλοκληρωμένα τα νοήματα, αλλά και τα
ουσιασθήματα, που χαρακτηρίζουν τον κόσμο
του μετανάστη και τών αιτίων που τόν έσπρωξαν
να μεταναστεύσει. Τά παραθέτουμε χωρίς
έπεξηγήσεις, επειδή τά συμπεράσματα είναι,
πιστεύουμε, αυτόνομα και πολύ καταληπτά.
"Άλλωστε, οί λαϊκοί ποιητές και ποιητάρηδες,
μπορεί μόν νά δίνουν στα δημιουργήματά τους
ένα επιχρυσωμα ύψηλών νοημάτων, άλλα στην
ουσία αυτά παραμένουν άπλοικά στη σύλληψη
και εύκολοκατανόητα στην πρώτη κιόλας
ανάγνωσή τους.

ΑΠΟΦΑΣΗ

"Ήταν ανάγκη, τό λοιπόν, τ' άνήσυχόμ μου πνεύμα
νά κλίνει στού ξενιτεμού, άς πούμεν, τότε ρεύμαν.

"Ή ξενιδικά έφαινετον νά πρόσφερην τά πάντα,
μά τ'ουν εικόνα τζι' έλειπε η καθαρή λεζάντα.

"Έκλουθσά της τζι' έχτιχα μέ τ' όρομα παλάδκια
μέ έμ μου πρόσφερνεγ κλειδίγ γιά τί ψυσις τ'
άμμάδικα.

Μάλλον, μόλις επάτιστα στη ξένηγ γήμ που ήύρα,
σάν τζι' ήμουν άντιμέτωπος μέ τήλ Λερναίαν
Υδραν.

Τζι' όμως γιά μιάν απόδρασημ πόρτες άμαν
άννοιζουθ
ανάκατα αισθήματα έρχονται νά μέ πνίζουθ.

Πά τούτον τζι' άνοιξεκ κρυφα ή βρύση της ψυσις
μου
τζι' άνάβλυσεκ ή ποίση, σολ λάμη τη ζωής μου.

"Έν-ι-ξέρ' άνν έν όραμαν ή τζι' έν όφθαλμαπάτη-
"Ή ξενιδικά σ' αυήθειον, ή Κύπρος έν άγάπη.

ΞΕΝΙΔΙΚΙΑ

"Εσθηνες εις τά νάια μου άπου νωρίς καρτέριν
τζι' εκάμνες μου μαϊτικά πωρώνν τζαίά μερομερίν-
τήν νύχταν ήσουν όρομαδ δίχως παμόν τζι'
άμάνταν.

σάν τόμ μαγνήτημ μ' επικιανες τζι' εδράβας με στήμ
πάνταν
τζι' έμαιοισουθ καταλιασθή τό γτίν τζαίά τό
γτσιέριν.

"Εμ μ' άφηνες τζαίαιρόν νά δῶ τζαίά νά βρω τό καλόμ
μου,
σάν τήμ πυξίδαν έδεινεμ πάνω σου τό μυαλόμ μου-
έφαινεσουμ παρηορκά τζαίά της ζωής μου φάρος,
τζι' όμως τωρά έγίνηκες εις τί ψυσήμ μου βάρος
τζι' είσαι άστείρευτη πηγή γιά τού πικρόγ καμόμ
μου.

Τζαίά δκιολοούμαι τζαίά λαλόμ. "Αν ή ζωή τ'
άνθρώπου
έλ λούσουθ τζαίά νοικτοζυρκόν τζαίά προκοπή του
τόπου,
τότες έμένα, ξενιδικά, έσεις μ' άδικημένον-
κόντα σου πάντα φαίνουμα σάν τό εξορισμένον
μέ τ' όρομα του γυρισμού, σάμ πκιρωμήν του
κόπου".

Δημιένην τζαίά περιλυπη κρατίζεις τήν καρδιάμ μου-
τά πλούτη σου πυρώννουσιμ περίτου τήφ φωδιάμ
μου,
γιατ' έμ πουπανωσιαέπασαμ, έν τζι' άποχτούσιβ
βάθος.
Έμέ ψυσή, καρδιά τζαίά νούς έχουσιν έναμ πάθος

τζαίά πάντα πρós τές ρίζες μου στρέφουθ κάθε παδκιάμ
μου.

Φαίνεται πώς ό άνθρωπος άμάνταν έν-ι-βρίσκει-
προσπληρωμένον όπου πά στές ρίζες του μεινίσκει.
Μπαρκάει τζαίά άγκομαχά μέ γαιμαν τζαίά μέ δρώμαν
τζι' έν δέχεται πού ξένηγ γήν ουτε μιάφ φοιχτά
χώμαν,
έκτός πού του τό ρίζκουσιν άλλοι, πού πεθανίσκει.

ΜΟΙΡΑ

"Ένας πού ξενιτεύτηκεν νά βρει τό τυχερόν του,
τζι' έφηκεν τήμ πατρίδαν του,
έν ήύρεμ πού τήμ μοίραν του,
ήύρεμ πού τό μυαλόν του.

"Άλλω νά μέγ κατηγορά γιά νά παρηορκιέται-
έβ βαρετός ό πόνοσ του,
όμως άς κάσει μόνος του
γιά νά βρει πού κραδικιέται.

"Έφυγεμ μ' έναν όρομαν εις τόσ ουλλοισμόν του-
τόσον έγοητεύτηκεν
σάν νέος, τζι' έν έσκέφτηκεν
τζαίά γιά τόν γυρισμόν του.

Μ' άλλαξέν του τά σχεδιά τό πέρασμα του
χρόνου-

τ' όρομαν του επνίγηκεν
τζι' ή ξενιδικά έγίνηκεν
οσσητή πηγή τό πόνου.

Στή ξενιδικιάν αισθάνεται πώς έ ξενιτεμένος-
μ' άμ πά πίσω στόν τόπον του,
μεινίσκει μέ τόν τρόπον του,
σάν ένας ξεχασμένος.

Πού αγαπούμεν άραε τόν τόπομ μας έλ λάθος;
"Ή νά μεταναστεύουκεμ
τζαίά μόνον νά πιστεύουκεμ
στό "όπου γή τζαίά τάφος".

"Ή νοσταλγία της πατρίδας ουδέποτε
έγκαταλείπει τόν ξενιτεμένο Έλληνα. Αυτό,
τουλάχιστον, μάσ παραδίδει ή ιστορία από τούς
Όμηρικούς ήδη χρόνουσ. Καί αυτό ωιώουθ
κατάβαθα και όλοι, όσοι γιά τόν έναν ή τόν άλλο
λόγον, έχουθ ξενιτευθεί και ρουθ μακριά από
γενέτέρο τους. Από τά ποιήματα δέ του Κακοή
παραθέτουμε έδώ δύο χαρακτηριστικά δείγματα
των συναισθημάτων της νοσταλγίας και της
ανάμνησης των πατρογονικών τους εστιών και
καταβολάδων. Τά ποιήματα αυτά φέρουθ τούς
τίτλουσ "Γυρόμ" πού τό χωρκόμ μου" και
"Θυμμούμα" άντιστοιχώσ :

"Λαδούμ πού ζω στή ξενιδικιάμ πώς κάμνω μιάλόλ
λάθος
μ' άγάθησ τόν τόπομ μου πού της καρκιάς τό
βάθος.

τζι' έχω τομ πάντα ζωντανόν
τζαίά στήγ χαράν τζαίά στόγ καμόν,
τζι' έγύρισέμ μου πάθος.

"Όπως τό φκιόρον τόγ κρατώ τζι' άντί νά
μαρανίσκει
ριζώννει ... τζαίά μέ τόν τζαίαιρόν μέσ στήγ καρκιάμ
μεινίσκει-

μιτά τού τόν τζαίαιρόμ περνῶ,
νιώννετα ώσουμ γερωθ
τζι' ό πόθος πολλυνίσκει.

Στόγ κόσμο γρόφω τζαίά λαλό γιά τό ιστορικόμ μου-
έλευθερον τζι' έλληνικόθ θέλω τό μερτικόμ μου-
νεκρόν νά μέ καλοδεχτεί
τζι' ένασ στεφάνιν νά πλεχτεί
γυρόμ πού τό χωρκόμ μου.

Στεφάνιμ πού νά μαρτυρά τό κόσμο καλωσύνην,
πού μμοιστεί μέ τήν τιμήγ γιά τίδ δικαιοσύνην,
τζι' άρνιέται Χάρου προσταγήν,
γιά νά κρατήσει πά στήγ γή
ψηλά τήρ Ρωμισούνην."

"Θθυμούμα εις τήν Κύπρομ μας, έται μέσ στόγ
Γεννάριμ,
σάν τήν ήμέραν έκαμνεν τήν νύχταν τό φεγγάριμ,

τζαί στήμ πλατειάν του χωρκού
ό τρούλλος του καμπαναρκού
έστεκεμ με καμρίν.

Θθυμομαί τήμ πρωτοχροναί, γιορτήν τ' Άη Βασιλή,
πού ή χαρά τζ' ή ξεγνοιασιά σου καθενού τά σειλίη
έφαινετους σά ζωγραφικά
τζ' άννοιεμ πόρταν ή καρκιά
νά μπουν έχθροί τζαί φίλοι.

Τζειν' τή ζωήν ή θθύμηση πού μου τήφ φέρνει πίσω
πασκίζω μιά 'ν αδύνατον να τήν-ί-ξαναζήσω.

Κρίμα! Ζωήν τόσο καλήν
τζ' έμ μόρω να 'βρω τό σκαλίν
νά τό ξαναπατήσω."

Καί όλοκληρώνουμε τήν άναφορά μας στήν
ποίηση του Παντελή Ν. Κακολή σχετικά με τον
άποδήμο-μετανάστη Κύπριο με τρία ποιήματά
του που έχουν σαφή διδακτικό χαρακτήρα, ένα
στοιχείο άρρηκτα δεμένο με τήν Κυπριακή
ποιητάρική παράδοση :

ΕΡΓΑ ΠΟΥ ΕΧ ΧΑΛΟΥΣΙΝ

Ξενιτεμένοι, νά 'σιετε τόν νοου σας όπου πάτε·
τόν τόποσ σας, τζ' άνν έφ φτωχός, νά μέν τόλ
λησημόνατε·
τά έργα σας νά τό λαλούμ πόσον τόν άγαπάτε.

Πατ' έσιει πού κερτίζουσιν τζ' ό νοου τους παίρν' άέραν
κορτώνουμ με τά πλούτη τους τζ' έχουν τα γιά
μανιέραν,
μά πάσιμ με τό μίζαρων τζαί τζεινοι μιάν ήμέραν.

Νά 'σασιμ με τέσ ρίζες σας πάντα σφιχτοδημμένοι·
τζ' δέ δέμ πονείτε σήμμερα πού σας φωνάζουσιν
"Έένοι",
τ' όνομάσ σας έν νά σβηστεί μιάν ώραγ,
καμμένο.

Ό τόπος σας χρειάζεται, ό,τι σας άρτήρησει·
τζ' ό,τι διατέ ό τζαίραός έν νά τό μαρτυρήσει
τζ' κάπκοιος, κάποι, κάποτε έν νά σας μακαρίσει.
Σκεφτείτε, τζ' όι έγωισμοί κανέναν έφ φελοούσιν·
κάμνετε γιά τόν τόποσ σας χωρίς νά σας
λαλούσιν
έργα πού με τό ρέζιμων του χρόνου έχ χαλούσιν.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Συχα νίνισκουνται χοροί μέσ στήν κοινότητάμ μας,
όι γιά νά κερτίζουσιν,
μά γιά νά μάς θθυμίζουσιν
γιά τήν ταυτότητάμ μας.

Τζαί διατυμπαίζουσιν πάω έγ γιά τά παιδικιά μας·
νά μάθουμ πόθεν έρχουνται
τζαί νά περηφανεύουκται·
νά πνάζει τζ' ή καρκιά μας.

Τζ' είπα νά πάω μιάφ φοράγ νά παρακολουθήσω
τζ' είχα μιά σκοπιμότητα
νά μάθω πκοιάν ταυτότητα
έν νά διατηρήσω.

Μά είδα ήθη τζ' έθιμα, τζαί νά τό μολοήσω
έν τα καλοσμπάθησα,
πάρ' όλομ πού προσπάθησα
πέρκι τά ξεδικαλούσιν.

Κορταλλαμένοι κάθουνται γεναιτζες τζαί άθρώποι·
λικέρ, σιαμπάνιαμ πίνουσιν,
βρασιόλια, γούννες δειχνουσιν
γιά νά φανούσιν πρώτοι.

Δικαλεύουσιν τά πούρα τους νά 'μ πού τά μυρωδάτα
κρατούν τα είς τά στόματα,
τζ' άλλάσσουν τζαί άνόματα
τζαί θέλουμ κυριάτα.

Άπό Δημήτρης, δηλαδή, τωρά έγίνην Τζιμίης·

ή Κωσταντού άρκόντουεν,
έ Ττίνα πκοιόν, έκόντουεν
τ' όνομάν της τζαί τζεινής.

Τά έθιμα έν οι γονιοί πού τά διατηρούσιν·
φουμίζουσιν τους τόποσ τους,
Μά γιά θωρω τους τρόπουσ τους
είντα 'μ πού μαρτυρούσιν.

Τή γλώσσασ τους τήμ μητρικήν άρκέψασιν τζ' άρνούνται·

τέσ λέξεισ νεκατώννουσ της,
πραγματικά σκοτώνουσιν της
τζ' άλλες ξαναγεννιούνται.

Σερβίρουσ φράσεισ άγγλικέσ τζαί κάμνουσ τους
μεγάλους·

μά έν τά σοζυάζουσιν
τζαί πού μιλούσιμ μοιάζουσιν
όπως τους παπαγάλους.

Όλλοι μιλούν γιά μπίζνες, γιά πρόφιτες τζαί ριάλλια·
μόνογ γιά τζεινα ξερούσιν,
σπανίζει ν' άναφέρουσιν
τής Κύπρου μας τά χάλια.

Μά τά παιδικιά μας δίκαια πρέπει νά μάς ρωτήσου·
έν τουτ' ή άθλιότητα
ή έθνική ταυτότητα
πού πρέπει να κρατήσουγ;

ΤΟ ΖΗΤΑ 'Ν ΑΜΟΙΒΑΙΟΝ

Τό άπάγγελιο ό ποιητής στό τιμητικό δέπτινο πού
παρέθεσε ή έλληνική παροικία του Μάντσεστερ
στόν τότε 'Υπουργό Παιδείας της Κύπρου
Χριστόφορο Χριστοφίδη στις 24 Νοεμβρίου 1991.

Πρώτω, Κύριε 'Υπουργέ, νά σας καλωσορίσω
τζαί δεύτεροσ συγχώρα μου,
γιατί τωρά έν ώρα μου
κόμομ νά σατρίσω.

Έμεις, Κύριε 'Υπουργέ, πού ζιούμεν είς τά Ξένα
έχουμεγ γιά πυξίδαμ μας
γιά πάντα τήν πατρίδαμ μας
μέ τά συνηθισμένα.

Γιατί έσού τζ' όι έγνώ; Άμα είναι γιά θέση·
'ν άνν έδ δουλειά, ποφεύκουμ·
τζαί άφορμήγ γυρεύκουμ
νά βκούμεμ πού τήμ μέσην.

Τζ' έμεις δαμέσα έχουμεγ καθένασ τζαί μιάλ λόξαν·
άλλοι κερδίζουσιν χρίματα
τζ' άλλοι γράφουμ ποιήματα
γιά ν' άποκτήσουδ δόξαν.

Πά τίς έπιτυχίες μας τζ' ό ουράνόσ τό ψάλλει·
μά όταν άποτύχουμε
σε όπκοιον τζ' άσ συντυχουμεν,
λαλούμεν, φταίν οι άλλοι.

Είς τά παιδικιά μας, βέβαια, τό ίσιον νά λαλούμεν,
διούμεν education,
in any situation
έν τά παραμελούμεν.

Πέμπουμιέν τα τζαί είς τό school, greek language
νά μάθουμ,
νά μέμ μέινουμ άγράφματοι·
τζαί είναι lovely πράγματι
κάμνουσιν talk τζαί γράφουμ.

Πάντωσ εύκαριστούμεσ σας πού μπαινέτε στόγ κόπον
δασκάλουσ πού μοιράζετε·
κάμνετ' ό,τι χρειάζεται
γιά προκοπή στόν τόπον.

Τζαί τά μωρά κάμνουσ άρκήν με τ' Άλφα τζαί τό Βήτα·
μά μέις έπροχωρήσαμεν,
μόνομ πού 'συνηθισαμε

στό γέρομον τό Ζήτα.

Ζήτα γιά τήν εκπαίδευση, Ζήτα γζαί γιά τά ναύλα,
Ζήτα άδασμολόγητα,
τζαί κάτι άμολόγητα,
pension, στρατόν τζαί ... άλλα.

Τζι έοσεις ζητάτε, Υπουργέ, πού τούς ξενιτεμένους
γιά κινήτα τζι άκίνητα,
ώς τζαί γιά τ' αύτοκίνητα,
τούς μαυροκαημένους.

Ζητάτε γιά τήν καταντζειάσ στήν κάθε κατοικιάν-
τζι δσ' επαναπαρίζονται
πικερώνουν τα, μ' άγγρίζονται,
θωρούν το γι' άδικιάν.

Γιά νά επαναπατριστεί ένας άμα ξορτώσει,
έπιπλα, σκευή τζαί χαλιά
πρέπει νά 'ν νου χρονού παλιά
δασμούς γιά νά γλυτώσει.

Κάπκοιοι εκμεταλλεύονται, βέβαια, εύκαιριές-
άλλά τά μέτρα σήμερα
πικάννουσι ψάρκα ήμερα,
έμ πικάννουγ καρχαρίες.

Τζαί θά τελειώσω, Υπουργέ, μέ τουν' τό τελευταιον-
ζητάτε, υποφέρνουμεν-
ζητούμεγ, κάτι παίρνουμεν-
τό Ζήτα 'ν άμοιβαίον.

Παραθέτομε στή συνέχεια μιá έπιλογή
ποιητάρικων συνθέσεων Έλληνοκυπρίων
μεταναστών, έγκατεστημένων μόνιμα στό
'Ηνωμένο Βασίλειο, παρμένα, τά πιό πολλά, άπό
έβδομοδιατίεσ παροικιακές έφημερίδες.
Σημειωτέον, πάντως, ότι σχεδόν όλοι τους είχαν
μόνο στοιχειώδη εκπαίδευση, επαγγέλλονταν δέ
στην Κύπρο τούς άγρότες.

ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ

(Τρικωμότης)

ΠΡΟΣΕΥΚΗ

Γριστέ μου, πού σταυρώθηκες γιά το καλόν του
κόσμου,
τούτην την μαύρην ξενιθιάν,
π' ούλλον τζαί κρούζει τήν καρκιάν,
ζητώ σου λήην πομονήν, νά τήν άντέξω, δός μου.
Ριάλια εθ θέλω εγώ, ούτε ποθώ κονάτζια,
νάμουν τίσιρην τζι' αρφανόν
να παίζω ούλλα το μωρόν
στης γειτονιάς μου τα παλιά τα όμορφα σοκκάτζια.
Άκου, Γριστέ, την προσευκήν που βγαίνειν που τα
σπήκια
τζαί κάμε τούτην την Λαμπρήν
μιτά σου να αναστηθεί
τζή Τζιύπρος μας που την σκλαβκιάν, κάμε το ναν
αλήθεικα.
Τζι' έτοι την μέραν της Λαμπρής - ω! μέν μέ
βκάλεις ψεύτη -
στα σωσσιπά μας τα παλιά
εν να φασιήσομεν τ'αυκά
τζι εννά σου πούμεν "Δόξα σο! Τζι η Τζιύπρος
μας ανέστη!"

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΡΙΒΑΣ

(Ο Κληρκώτης)

ΦΛΟΥΣΑ ΞΕΝΙΘΙΑ

Έρε ξενιθιά που μου' φασε τα νιάτα τζι' όνειρά μου
Ξέρω πως το κατόρθωσες
τζαί βάσανα εφόρτωσες
τουν' την φτωσιήν καρκιάν μου.

Πάντα φτωχούς απόδημους στα σιέρκα σου που
πιάννεις

ρίφκιας φωθιάσ την στράταν τους
αρπάσοεις τους τα νιάτα τους
τρώεις τα τζι' εν χορτάννεις.

"Έτοι γιά περιπαίξιμον χαράν θα τους κουτιήσεις
μ' ύπουλην ικανότητα
την εθνικήν ταυτότητα
πάσκες γιά να φαραντζήρεις.

Στ' αγγάλια σ' ο απόδημος κλαίει τζι' αναστενάζει
είσαι μια φάουσα κρυφή
σαν την τριτζέφαλην κουφήν
π' ούλλον φαρμάτζιν στάζει.
Όποιος γελλέται τζι' έρκεται μέλλον να σου ζητήσει
αν έξερειν τα βάσανα πούσιεν να συναντήσει
παρά να τρωσ τον κόπον του
καλύτερα στον τόπον του
τζι' απένταρος ας ζήσει.

ΗΘΗ, ΕΘΙΜΑ ΤΖΙΑΙ ΒΡΑΚΑ

Μακρά που την πατριδα μου τζαί κρούζει η κακιά μου
μα ζω την μέσα στο μυαλό
τζαί όπου πάω κουβαλώ
τα ήθη τζι' έθιμα μιá μου.

Την πέννα μου κάμνω σπαθί τζαί το έθιμον ασπιά
σε νέους, γέρους τζαί παιδικιά
μέσα στην μαύρην ξενιθκειάν
θυμιζω τους πατριδα.

Όσοι με ξέρουσι λαλούν έτον Γρίβαν τον βρακάν
πιάνουν τόπον τα γραφάττα μου
τζ' είναι μελωδιά στα φκιά μου
άμα ακούω κυπριακά.

Για μεν η βράκα εν ιερή, τζ' άμα την φορήσω
παθαίνω το κάθε φοράν
που την πολλή μου την χαρά
θαρκούμαι εν να πετήσω.
Νοιώθω της Τζιύπρου την δροσιά που πάνω μου να
τρέσει
για μέν' εν κάτι ιερόν
τζαί πας τη γην καλύτερον
ρούχον για μέν' δεν έσει.

Τζι' αν μεν εύρει μέσ' στην ξενιθκειάν του χάρο
το φουτζιέκιν
δεν θέλω να με κλάψουσι
θέλω τους να με θάψουσι
με βράκαν τζαί γελέκιν.

Να με παίξει λυπητερά για μέναν η καμπάνα
να 'ρτουν φίλοι με τα τζερκά
τζαί τσιατιστά για μακαρκάν
θέλω με την ζιβάνα.

Γιατί τζείν' το μακάρισμα μιτά μου θα το πάρω
τζαί με τα μάθκια μου κλειστά
ραφτιν πάνω στα τσιατιστά
εν να διώ στον χάρο.

Μα ώσπου να 'ρτει τζείνη η ώρα να γεμώσω το λουτζιην
μέσα στην φουλιάν του λίκου
της ψευκιάς τζαί του αδικου
θα φακώ με καμτσιήν.

ΚΛΕΟΠΙΑΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

(άπό τό Πρασειό Μόρφου)

Η ΕΠΙΘΥΜΙΑ ΤΟΥ ΞΕΝΙΤΕΜΕΝΟΥ

Θεέ μου δόσμου δύναμην να αντέξω ακόμα λίιον
της ξενιτιάς τα βάσανα τζαί ύστερα να φύω.
Την στράταν της επιστροφής χαρούμενος να πιάσω
τζαί όσα κακά τζι' αν έπαθα ούλα να τά ξεθάσω.
Να φκώ πάνω στο Τρόδος τζαί πίσω να δικλήσω
τζείν την γλυτζιάν την ζωγραφκιάν να την ποθανάτιω.
Να δω ολοπράνια βουνά τζαί άγρια λαγκάδια
να δω βοσκούς ολόχαρους να βόσκουν τα κοπάδια.
Αηδονιού τζι'άδελήμα ν' ακουέται στα πεύκα
τζαί πέρτικας κακάρισμα στου ποταμού την λεύκα.

Νά κακκορίζει το νερόν ανέμελα στην βρύσιν
σαν έρκειται η κοπελιά το ρίφιν να ποτίσει.
Και οι γριές στον αργαλιό ακούραστα να φαίνουσιν
την προίκαν για τις κοπελιές που με χαράν
προσμένουν.
Πέρκι τελειώσιν γλήγορα τζαί έρκει τζ η σειρά τους
για να δεχτούν τον άνθρωπον που βάλαν στην καρδιάν
τους.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΟΥΖΟΣ

(Ακανθιώτης)

ΕΚΕΙ ΝΑ ΞΕΨΥΧΗΣΩ

Ειφές εθάρουν όνερα πως ήμουν στο χωρκόν μου
ήπια νερό της Ακανθούς κι έσβησα το λαμπρόν μου.
Μα το πρώιν που ζύπνησα βρέθηκα διψασμένους
ήτουν στεγνά τά χείλι μου κι άπογοητεμένους
Θέε μου πια βοήθα μου στην Κύπρον να γυρίσω
κι ασ υστερούμαι τη ζωή ασ μην έχω να ζήσω.
Βοήθα Χρυσσοώτηρα στην Ακανθούν να πάω
κι ασ υστερούμαι το ψωμίν ασ μην έχω να φάω.
Θεέ μου πιά βοήθα μου στην Κύπρο να γυρίσω
της Ακανθούς το χώμα της να σκύψω να φιλήσω.
Τά όνερα που έβλεπα να πραγματοποιήσω
στην Ακανθούν γεννήθηκα εκεί να Ξεψυχήσω
Άκουσον μου προσεύχουμου ο γιός μου που την
σάλα
κι' εζέβην εζέω και λαλει και τον Θεόν παρακαλεί

Δώσ' χρόνια του πατέρα όπως του Μαθουσάλα.
Τότε θα καταξιωθεί στην Ακανθούν να ζήσει
ναύρει και τα μαζούλια του να φάω και να
πουλήσει.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΖΙΤΤΗΣ

(άπό τό Αύγόρου)

ΤΟ ΧΩΡΚΟΝ ΜΟΥ

Αυκόρου που με γέννησες δεν σε ξεχνώ ποτέ μου,
να μεν πεις πως σ' αρνήθηκα τζαί κακοφαίνεσται μου.

Την νύκταν πριν να τζοιμηθώ ο νους μου εν κοντά
σου,
στα σπιθκια, στα περβόλια σου, στους δρόμους, στα
στενά σου.

Τζι εν εφεντευτήκαμεν, πολλοί που τα παιδικά σου,
οι ριζές μας μεείνασιν, μέσα στα χώματά σου.

Εμείναν, εγελάσαν μου, τζ ήρτα εις το Λονδίνο,
ουδέποτε επίστεψα πως τακτικά θα μείνω.

Άκουσα που λαλούσαν μου, αν δεν είσαι τεμπέλης
έσει ριάλια πόλκια, σωρεύεις όσα θέλεις.

Ήρτα τζαί γιω όπως πολλοί, εν θα τους αριθμήσω,
για να σωρέψω αρκετά, τζαί να γυρίσω πίσω.

Μα ήταν ούλλα ψέματα, λόγια, τζαί προπαγάνδα,
αν εγεννήθηκες φτωχός, φτωχός εννά'σαι πάντα.

Δαμέσα θέλουσιν δουλειάν τζαί φτηνοπληρωμένη,
γιάυτο μας επιτρέψασιν τζ ήρταμεν τόσο ξένοι.

Χωρκόν μου κράτηνε καλά τους άλλους που σου
μείναν
τζι εν πεθανίσει σήμερα το πλάσμα που την πείναν.

Μεν πεθυμιά την ξενιτιάν, μες το παλάτιν νάσαι,
δεν έσει σαν τον τόπον σου, όσον τζι εν πεις, τραβιά
σε.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΤΕΣ

(άπό τόν Λεονάρισσο)

ΤΙ ΕΚΑΜΑΝ ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΙ

Τζειν' τους τζαίραυροι οι γεωργοί τζοιμούνταν μες τες
πάχνες

τζι οι έμποροι αφήναν τους τ' άσιερον και τες άχνες

Θυμούμαι που εκάμνασιν ζευκαρί νύκτα-μέρα

αλλά ετρώασιν πολλά μα σιόνια και αέρα
και οι εμπόροι πάντοτε για τζεινούς ομιλούσαν
ότι εν αξιόχρεοι γι' αυτό τους βοηθούσαν.
Μα οι εμπόροι πάντοτε τον χρόνον κυνηγούσαν
τζι' άμα ερκέτουν αστοσιά ευθύς τους
αγκαλιούσαν
και άλα ούνα άλα τρε όλα τους τα πουλούσαν.

Για πάντα τους κατάστρεφαν οι κύριοι εμπόροι
και τους φορτώνου κι έξόδα πολλά οι δικηγόροι

Εβάπτειν του γεωργού τζι' έκαμαν τον κουμπάρον
τζαί τζέραν τον κάποτε καφέν τζαί κάποτε τσιγάρο.

Γιατί ήταν κουμπάρος του και βάσαν του χαπτήρι
μα τζεινούς τον αφάνινεν τέλεια τον κακομοιρη.

Κακόν ποτέ ο γεωργός δεν είχαν στο μυαλόν του
γιατί ήταν κουμπάρος του, εβάπτισεν του τον γιόν του.

Ελάλεν του κουμπάρε μου χαζήρι να ζηκρωόσεις,
Τι έμεινε κουμπάρε μου; Ακόμα έξι δόσεις.

Θέλει τζι' αφρός σου μάν' του δικιά του ψεύτη του
τεμπέλη
εγυρεύσται τον τζι' εν ήρτεν να μου ξερταιάζ' αμπέλι.

Τζι' άηστο που μου γέλασεν ο άτιμος δκυο σφερέκα
μάν' να τον κάμω να πουλεί τομάτες τζαί πιπέρικα.

Κάθετα μες τους καφενές τζαί κάμνει τζαί την λέρα
αλλά ασ πα να συγχωρά κουμπάρε της κουμέρας.

Πόσοι πο' τούν' τους γεωργούς μετά εδκιακονούσαν
τζαί οι εμπόροι ψυακόν ούτε τους εδισούσαν.

Πό τζειν' τους καλούς τους γεωργούς λίγοι μόνον
εμείναν
τζαί βάλαν στες συνεργατικές χρήματα με το μήναν.

Αμμά στο τέλος ξερέτε τα χρήματα τί ενίναν
τους τάπεν τα πηλοόσαν ο κύριος Αζίνος.

Γιατί του εμπιστευτήκαν όλοι τα χρήματά τους
και τώρα τζειν' οι γεωργοί τραβούσιν τα μαλλιά τους
τζι' άηστο χάσαν τζαί πολλοί όλα τα κτήματά τους
και ενιγήκαν πρόσφυγες κι' αυτοί και τα παιδικά τους
και πας τον χάρτην πόμακρα θαρούσιν τα χωρκά τους.

Ένα τον πιάσασιν μετά, βέβαια, οι δικοί τους,
αλλά νά τρω να πίνουσιν άλλοι για την ψουήν τους.

ΛΟΥΖΟΣ ΟΡΦΑΝΟΥ

(άπό τούς Στύλλους)

ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΣΑΝ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΣΟΥ

Θεέ μου κι βοήθα μου πίσω για να γυρίσω
το αγαπημένο μου χωρκό να το ξανατικρύσω
να πάω και στο σπίτι μου, το πατρογονικό μου,
εκεί που πρωταντικρύσα, έγιώμιν τον γονιό μου.
Να κάσω στο ξεηπόρτιν του για να μου δώσσει
αέρα
εκεί που πρωταντικρύσα τον ήλιο και τη μέρα
να περπατήσω στα στενά και ως το καφενείο
να θυμηθώ τα νιάτα μου να δω και το σχολείο
τον τάφο της μανούλας μου να τον ξανατικρύσω
το χώμα που την σκέπασε να σκύψω να φιλήσω
να προσκυνήσω ευλαβικά και τον Προφήτη Ηλία
που μου δώσεν υπομονή και μια χρυσήν ελπίδα
πως εν να πάω έστω μου εις τα υστερινά μου
και δε με μέλλει πιον αν κλείσουσιν τα μάτια τα
δικά μου.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΖΙΑΠΑΣΗΣ

(από την Άραδίππου)

ΟΙ ΡΙΖΕΣ ΜΑΣ

Γερνούμεν μες στην Ξενιτιά, επάρτε το χαπάρι, τζάι ούλλους μας με το γυρίν ο χάρος ενά πάρει. Όμως να μεν εχάνουμεν τες ρίζες μας ποττέ μας γιατί στην κόλασην θα μπουν σίγουρα οι ψυσές μας.

Πάντα να αθθυμούμασιν τα όμορφα χωράκ'α μας τζάι να ηπαινούμεν ουγνά τζι εμείς τζάι τα παιδικιά μας.

Να βρίσκουμε τους συγγενείς που πάντα καρτερούσιν με αγωνίαν τζάι χαράν κοντά τους να μας δούσιν.

Να δούμεν τα περβόλια μας, τους κάμπους τζάι τ' αλώνια τζι έναν γαλάζιον ουρανόν χωρίς βροσιές τζάι σιόνια.

Που 'σουν μιτσής να σκέφτεσαι εν τζι ήτουν πριν αιώνες, που 'κοβκες μιτωκόρια τζι όμορφες ανεμώνες.

Που βούρας σαν το αγρινό Ξενοιαστός μέσ' στα όρη, ενύχτωννεν τζάι στρέφεσου εν έσω σου με το ζόρι.

Έτσι εμ που περνούσαμεν πού 'μασιν κοπελλούδκια στην Κύπρον μας την όμορφη με γλέντια τζάι τραούδκια.

Τζάι άμαν έρχουνταν γιορτές, Γριστούγεννα ζαι φώτα, ούλλοι μας επηαίνουμεν στην εκκλησιάν μας πρώτα.

Ν' ακούσουμεν την λουτουρκάν τζάι ύστερα το γλέντι πρώτα να πούμεν προσευκήν εις τον Θεόν αφέντη.

Τωρά αλλάξαν οι τζαίφοι τζι εμείς τζάι τα παιδικιά μας το μόνον τ' αθθυμούμασιν εν τζι να γενεθλιά μας.

Εν τζάι το αννιβέροσι που άμαν το εχάσεις μπορεί τζάι την γυναίκα σου ακόμα να την χάσεις.

Γιατί αγριζονται πολλά αν δεν πέψεις λουλλούδκια τζι ες έχουεν μιαν μάντραν μωρά τζάι άλια αγνοούδκια.

Τ' αστεία να τ' αφήκουμεν τζάι να σοβαρεφτούμεν την γλώσσα μας την μητρικήν πάντα να την μιλούμεν.

Να μεν την ιεχάνουμεν μ' έμεις με οι μιτωί μας, ν' ακούουν τζάι να σιαίρουντα παππούς τζάι γονιοί μας.

Νά Ξέρουν οι ροκόλοι μας την χώραν τζάι την τους πάντοτε νάν' περφήναι για την καταγωγήν τους.

Να προσπαθούμεν οι γονιοί να τους λαλούμεν νάκκον τες ρίζες των τζιουρούων τους, παππούων τζάι προπάππων.

Δαμέσα ούλλοι πούμασιν εν τζάι κακοπερνούμεν, πατριδαν όμως τζι έθιμα εν πρέπει να εχουόμεν.

Πας τούτα εστηρίζετον η ρωμιούση πάντα τζάι ες βάλουν άλλοι πειρασμούς τζι ες δεν διούν αμάτια.

Στούνην ζωήν την ψεύτικην, που γλήγορα τελειώννει, ο άδρωπος πρέπει γερά πάντα να θεμελιώννει.

Τζι άμαν οι βάσεις εν καλές τζι ο θεμελιός θηριών έπαινον θάσαι άξιός τζάι συχαρητηρίων.

ΚΡΟΥΖΕΙ ΚΑΡΚΙΑΝ Η ΞΕΝΙΔΙΚΙΑ

Όσοι ζείτε εις τα Ξένα, καλή ώρα σαν εμένα, εν κρουμένη η καρκία σας τζάι τα 'μμάδκια σας κλαμένα.

Όσον τζάι να προσδέψεις, πάντα ζεις δυστυχισμένος,

Ξένος είσαι μες στους Ξένους, συνεχώς μαραζωμένος.

Ενας αριθμός εν που 'σαι, που κανέναν εν σε Ξέρει, αρρωστηείς για πεθάνεις, ποιος εννα σε ουναφέρει.

Είνας τυχερόν το πλάσμα εν έσω του άμα μείνισκει, εις τον τόπον που γεννήθηκ'εν, να γερνά, να πεθανάσκει.

ΜΑΡΘΑ ΤΣΙΑΠΠΑΡΗ

(από τό Λευκόνοικον)

ΓΙΑ ΤΟ ΛΕΥΚΟΝΟΙΚΟΝ

Είμαι που το Λευκόνοικον κ' εύχομαι, νύχτα - μέρα, ίσως γυρίσει ο τροχός, ν' αλλάξει τούτη σφαίρα.

Αν και η τύχη μ' έφερε στου Μόρφου εγώ να ζήσω, τον τόπον που γεννήθηκα, δεν θα τον λημονήσω.

Λευκόνοικο μου όμορφο, της Μεσαρκάς καμάρι, ας μ' αείψωσι ο Θεός, να δω Ξανά τζείν' το χωρκόν τζι' ο χάρος ας με πάρει.

Οι Τούρκοι πια νομιζουσι, πως εννά μείνουν πάντα, επάσαν τα τζάι κάτσοσι, τζάι κάμνουσι κουμάντα.

Μα θα γυρίσει ο τροχός, τζάι άσ' τους να αρνιούνται, γιατί νομιζ' τ' άδικα, ποττέ δεν ευλογούνται.

Θεέ μου πούσαι στα ψηλά, κύταξε λίγο χαμηλά, τζάι δε τζάι τα χωράκ'α μας, οι Τούρτσοι να τα ριζουσι, έλυσων η καρκία μας.

Μ' αν είναι θέλημα Θεού, ούλλοι να πάμεν πίσω, Αρχάγγελέ μου Μιχαήλ, ενιά εννά 'ρω βουρητή, γοναπιστή μες την αυλήν, το χώμα να φιλήσω ...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΣΩΤΗΡΗ ΦΡΑΓΚΟΥ

(από την Άκανθού)

ΤΑ ΕΡΗΜΑ ΤΑ ΞΕΝΑ

Πριν γρόνια άνοιξεν γραμμή στα έρημα τα Ξένα νεοί τζάι νέες έφευκαν, με πρόσωπα θλιμμένα.

Εφεύκαν μ' ενθουσιασμόν, χρήματα να κερδίσουεν με την ελπιδαν σόντομα, σπτιν τους να γυρίσουεν.

Πολλοί γονιοί πεθάνασιν, τζάι δεν ειδαν κανέναν τζι' όπως λαλούσιν ήτανε της μοίρας μας γραμμένα.

Ίσως να ήταν τζάι γραφτόν να ζιουμέν Ξένον τόπον, τα λάθη που γίνηκασι δεν άζειαν τον κόπον.

Ο καθένας επιθυμεί στην Κύπρον να γυρίσει, στον τόπον που γεννήθηκ'εν να πα να ξεψυσώσει.

Όμως Ξένοι κατάχητσαν χωράκ'α μας στην πατριδαν, τζι' εγίνηκεν η αφορμή να χάσουμεν ελπιδαν.

Όλα περνούουν τζάι φεύκουσι, γίνουντα περασμένα, έτσι τζι αλλώς θα μείνουμεν, στα έρημα τα Ξένα.

ΝΙΚΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ

(από την Άναβαργό)

ΣΤΗ ΞΕΝΙΤΕΙΑ ΠΑΝΤΡΕΥΟΜΑΙ

Έλα μανούλα μου να δεις το πώς ιζιώ στα Ξένα, πον έχω φίλον η δική η συγγενή κανένα και βασανίζομαι σκληρά με πόνους και με κόπους στη Ξενιτεία που βρίσκομαι τώρα στους πέντε χρόνους.

Παντρεύομαι μανούλα μου δίχα τη θέληση μου, γιατί 'μαι Ξένος τζι' ορφανός δίχα τη βούλησή σου.

Παντρεύομαι μανούλα μου τζαί έθλω σε κοντά μου, να νοιώσω την αγάπη σου μέσα στα σωθικά μου.

Να κλάψεις λίγο από χαρά και συ εις τη ζωή σου να με βλοήσεις τζαί να πεις ες έχω την εφτζή σου.

ΤΟ ΧΩΡΚΟΝ ΜΟΥ

Εψίς εθάρουν όρομαι εις τω χωρκόν πως ήμιου, στον τόπον που γεννήθηκα στο σπίτι που τζιουμούμουν.

Για τούτον αποφάρισα δυο - τρεις γραμμές να γράψω για το χωρκόν μου το μιτάι ποιήμα να συντάξω.

Εμένα το χωρκόν μου βρίσκειται εις την Πάφου κοντά εις την πρωτεύουσα εκείνη του Κτημάτου.

Είναι χωρκόν μιτάι χωρκόν και με μικρά βρομάκια με φικόρκα μέσα στις αυλές και με μικρά σπατάκια.

Αναβάρκω το λέγουμαι, ποιος φεύκει να τάρφησει που γίνω εν η εκκλησιά, που κάτω εν η βρύση, μέσα στη μέση του χωρκού στη Κεντρική Πλατεά, στις εκκλησίαις τον καφενέν εκάμωμεν παρέα.

Εις τα περβόλια άμα πας στις Δικαιμαντούς το κλήμα, στη βρύση για στις Μηλιαντούς που φορτωμένω μπλα, στις πέρα βρύσης το νερό να πιές να ξεδιψήσεις, στου ποταμού τις παμπατζές κάτω να ξεποστάσεις.

Κάτω εις τα Βασιλικά περβόλια άμα πάεις, θάβρεις σταφύλια μπλόκια τζαί όσκα για να φάεις, Αναβαρκού μου, μιτάι χωρκόν μου αγαπημένο, παντοτεινά σου εύχομαι να είσαι ευτυχισμένο.

ΤΟ ΤΑΜΑ

ΕΞενιτεύτηκα μιτσής τζαί ήρτα στην Αγγλία, πού το χωρκόν μου έφρα χωρίς πολλήν αιτία.

Αρφηκα φίλους τζαί γιονιούς εις το χωρκόν μου πίσω για να σπουδάσω έλεγα τζαί πίσω να γυρίσω.

Οι δκυό έγιναν τέσσερεις τζαί οι γρόνοι επολλάναν, κοντεύκουσαν κοσιοκτώ μέσα στον άλλο μήνα.

Μα το χωρκό μου το μιταίν ενίω εν εξήλνω, παντοτεινά το σκέφτομαι τζαί δίχα του δεν κάμνω.

Θέλω να πάω στο χωρκό θέλω να προσκυνήσω στ' Άη Πωρκού την εκκλησία, μέσα να γονατίσω.

Θέλω να πάω τα δειλνά στον καφενέν να κάτσω να παίξω το σκαμπήλι μου τζαί ένα τσιόρο ν' άνω.

Τζαί έχω το τάμα τζαί καμό σύντομα να γυρίσω τζαί την υπόλοιπη ζωή εις το χωρκόν να ζήσω.

Δυστυχώς, όμως, ο Νίκος Χαραλαμπίδης, όπως και τόσο άλλοι μετανάστες Έλληνοκύπριοι, δεν πρόσεχε να εκπληρώσει τον πόθο του αυτό: Πέθανε και τάφηκε στο Λονδίνο, ακολουθώντας στην τελευταία του αυτή κατοικία τη σύζυγό του Χριστοθέα, που κι εκείνη είχε μεταναστεύσει - για καθαρά οικονομικούς λόγους - από το χωριό της Φιλιά Μόρφου, μαζί με τους γονείς της και τ' αδελφία της.

Τό σημείο, όμως, που πρέπει να τονίσουμε σαν κατακλειδα του κειμένου μας αυτού, είναι το έξης: Ένω τά κατ' έξοχην ποιητικά τραγούδια είναι στη μέγιστη πλειοψηφία τους μακροσκελή, με έμφανη τόν διηγηματογραφικό τους χαρακτήρα, αντίθετα τα ποιητικά συνθήματα τω νεώτερον λαϊκών ποιητών ακολουθούν, ή μάλλον μμούνται πιστά την τεχντροπία των έντεχνων ποιητών, σε μερικά δέ μάλιστα ποιημάτων τους άγγίζουν υποπερτά την καλά νοουμένη ποίηση, όπου ο λαϊκός ποιητής όχι μόνο προβληματίζεται και προσπαθεί να δώσει διέξοδο στα συναισθήματά του, αλλά και κατορθώνει να μεταδώσει τους κρυφούς κραδασμούς της ψυχής του και τών σκέψεων που τόν άπασχολούν και τόν ταλαιώνουν και προς τους άναγνώστες του.

Σχολιάζοντας την έκδοση της "Διηγήσεως εις τόν θρήνον του αίχμαλωτισμού της έξλογημένης Κύπρου" [Κυπριακά Σπουδαί,

τόμος ΜΔ, 1980, σ. 14], ο Θεόδωρος Παπαδόπουλος προσφυώς δίνει τόν έξηλ χαρακτήρισμό για τόν συγγραφέα της "Διηγήσεως", έναν χαρακτηρισμό που πολύ άνετα θά μπορούσαμε να δώσουμε και στην πλειάδα τών καθαρόαιμων ποιητάρηδων της Κύπρου: "Η στάσις του συγγραφέως έναντι τών γεγονότων είναι παθητική και αι περι αυτόν κρίσεις και έρμηνείαι έντιπίζονται έντός της βυζαντινής θεολογικής αντίληψεως της ιστορίας, συμφωνάως προς την όποιαν αι έπελθούσαι καταστροφαι είναι συνέπεια και τιμωρία τών ανθρώπινων άμαρτιών [...]. Ός μόνη όδός άντιμετωπίσεως τών γεγονότων παραμένει ή προσήλωση προς την πατριον πίστιν και ή συμπλήρωσις προς τόν νόμον του Θεου."

Άλλωστε, τόσο ή άλωσις της Κύπρου από τους Όθωμανούς τό 1571, όσο και οι λοιπές μεγάλες καταστροφές που κατά καιρούς άντιμετώπιζε ο λαός της - σεισμοί, άνομβρία, άκριδες, πλήμυρες, "θανατικά" (δηλ. επιδημίες άσθενειών) - ήταν όλα τους ύπερφυσικές δυνάμεις, τις όποιες ο λαός ήταν ύποχρωμένος να ύπομένει χωρίς καμία έλπίδα να τις άντιμετωπίσει ο ίδιος άποτελεσματικά άκριβώς επειδή τού έλειπαν άκόμη και τά πύ βραχιά έφόδια για έπιβίωση, πολύ μάλλον να ύπερνηκίσει τις δυνάμεις του κακού και τών αντίξωων καιρικών ή άλλων έξωγενών καταστάσεων.

Αυτό δέν συμβαίνει, βέβαια, με τούς πού συγχρόνως μας λαϊκούς ή λαϊκότερους ποιητές. Και τούτο, άσφαλώς, όφείλεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι ή δημοτική, τουλάχιστον εκπαίδευση στην Κύπρο κατέστη ύποχρεωτική κυρίως μετά τόν δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, όποτε λίγο - πολύ είχαν δημιουργηθεί πύ εύνοϊκές συνθήκες για μάθηση, έστω κι άν αυτή περιοριζόταν στην άνάγνωσι - και αυτή ήχι τακτική - έφημερίδων και περιοδικών. Όποτε γίνεται έμφανής ή άπομάκρυνση από τά εκκλησιαστικά κείμενα και ή χρήση όρων, σκέψεων και γενικά τρόπων γραφής που θυμίζουν μέσα μαζικής ένήμερωσης, αλλά και μία όδοση λυρισμού και κριτικής σκέψης, μαζί με μία ποικιλία στιχογραφικών μορφών στα πρότυπα των έντεχνων ποιητών και της γνησίαις ποίησης.

Η μεγαλύτερη, όμως, και ουσιαστικότερη διαφορά μεταξύ τών μακροσκελών ποιητάρικων συνθέσεων και τών λαϊκότερων ποιημάτων πού γράφτηκαν από τούς άπόδημους έγκνεται στη θεματική τους έπιδίωξη: Οι μόν πρώτοι καταγράφουν κατά τρόπο πρωτογενή τις καταστάσεις και τις συνθήκες εκείνες πού άπέτέλεσαν τούς άποφασιστικούς παράγοντες για τή μετανάστευση, ενώ οι άπόδημοι ποιητάρηδες άσχολούνται κατά κύριο λόγο με τή άποτελέσματα της ζωής τους σε ξένες χώρες μακριά από την πατρίδα τους. Διακρίναι δέ κανείς στη δεύτερη αυτή κατηγορία είτε τή νοσταλγία της έπιστροφής είτε τή άγωνία τους για τή μέλλον τών μεταναστών στις θεές τους πατρίδες - δύο, ήλαθαι, άλληλένδεται καταστάσεις, άφου ή έπιστροφή στη γενέθλια γή προϋποθέτει την έμμομή και τών πρτών μεταναστών, κατ' έξοχην όμως τών έπιγόνων τους στα πάτρια, τή θρησκεία, την άγάπη για τήν γενέτειρα τών γονιών τους και την έπιβίωσή τους ως όργανωμένη Όμογένεια, παραδοσιακά και πολιτιστικά, μέσα στους κόλπους του Οικουμενικού Έλληνισμού και της Όρθοδοξίας. Είναι δέ άκριβώς γι' αυτό τόν λόγο πού θέσαμε ως προμετωπίδα του κειμένου μας τό δίστιχο:

"Άλι τον πού τές ρίζες του τζεινον πού έζομακρύνει,
μέ πού τόν ήλιον έσειε φώς, μήτε πατρίδαν ρίζει".

(Τέλος)